

MARIA RAFAILĂ

PAGINI DE CORESPONDENȚĂ: SEVER POP CĂTRE DUMITRU CRISTIAN AMZĂR

Aniversarea în acest an a 110 ani de la naștere și comemorarea a 50 de ani de la dispariția reputatului dialectolog Sever Pop reprezintă un prilej de a evoca personalitatea unuia dintre membrii de frunte ai Muzeului Limbii Române din Cluj, actualul Institut de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Academiei Române.

Se știe că, începând din martie 1948, Sever Pop și-a stabilit domiciliul, împreună cu familia sa, în Belgia, la Leuven, unde a trăit până la sfârșitul vieții și unde își doarme somnul de veci în liniștea cimitirului de lângă Abația din Parc (Abdij van Park) din Heverlee.

Lingvistul autoexilat a întreținut în acest răstimp o corespondență asiduă cu lingviști din toată lumea, mai ales cu lingviști români, prieteni sau cunoscuți. De exemplu, numai pentru organizarea *Primului Congres Internațional de Dialectologie Generală* din 21–27 august 1960, a înregistrat un număr de 9 990 de scrisori¹. Totuși, spre regretul nostru, extrem de puține documente, relevante pentru munca intensă pe care a desfășurat-o, cu inegalabilă tenacitate, acest savant, au putut fi regăsite și publicate în anii din urmă². Schimbul de idei și informații de natură lingvistică pe care le dezvăluie epistolele sale sunt un argument principal în favoarea restituirii lor.

Printre puținele pagini scrise de Sever Pop care au ajuns în țară se numără și un grupaj inedit de 11 scrisori adresate între anii 1950–1957 lui Dumitru C. Amzăr³, cuprinzând răspunsuri la diferite întrebări legate de fenomene lingvistice

¹ Vezi Alexandra Sever Pop, *Sever Pop, sa vie et moments de l'histoire de l'Atlas linguistique roumain sine ira et studio*, Gembloux, Éditions J. Duculot, 1980, p. 397.

² Fragmente din unele scrisori sunt publicate în volumul Alexandrei Sever Pop amintit mai sus; vezi și Mircea Popa, *Sever Pop în corespondență cu Romulus Todoran*, în LL, XL, 1995, nr. 1, p. 108–115; Nicolae Trifoiu, *Scrisorile lui Sever Pop transmise din străinătate mamei sale la Poiana Ilvei*, în SCE, 1997, nr. 3, p. 65–70; Gabriela Dâncu, *In memoriam: Lingvistul Sever Pop – 50 de ani de eternitate*, în „Răsunetul”, 14 februarie 2011.

³ Dumitru Cristian Amzăr (1906–1999), filosof, sociolog, istoric literar, gazetar și memorialist, format la școala lui Dimitrie Gusti, de care se va depărta mai apoi. Și-a făcut studiile universitare la București, fiind discipol al lui Nae Ionescu și prim editor al cursurilor sale stenografiate, căruia i-a păstrat o „nedezmănițită admirație”. Mai întâi, ca asistent la Facultatea de Litere a Universității

românești sau de date bibliografice de care acesta din urmă se arăta interesat. Ele se află în prezent în fondul de corespondență pe care îl conservă Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române. Le publicăm în continuare, cu convingerea că informațiile din ele aduc o lumină în plus asupra preocupărilor lui Sever Pop din perioada sa leuveneză.

Studiind, de asemenea, dosarele de la C.N.S.A.S. ale celor doi corespondenți, am constatat că organele de securitate românești îi urmăreau cu insistență pe amândoi, insinuându-se faptul că legătura lor s-ar baza pe unele afinități cu mișcarea legionară. Dincolo de orice alte argumente, aceste scrisori vorbesc de la sine, dovadă clară că relația lor era una strict profesională.

1.⁴

Louvain, 8 aprilie 1950

Stimate Domnule Amzăr,

O lucrare în două volume care se tipărește acum, precum și două conferințe ținute la Universitatea din Gand m-au împiedecat să vă răspund la scrisoarea D-Voastre din 13 martie. Vă rog să-mi iertați această întârziere neplăcută.

Cred că aveți perfectă dreptate: obiceiul *șezătorilor trebuie* să fie mai vechi decât cel al *clăcii*, care mi se pare introdus mult mai târziu, deși sistemul de a lucra în comun moșia a trebuit să fie curent la strămoșii noștri, care considerau *familia* drept cel mai fundamental nucleu al societății (cf. lat. *familia* > rom. *femeie*).

Sufixul *-torius* este vechi în limba noastră și desigur că el aparține latinei vorbite (vulgare). Pușcariu a publicat în Conv.[orbiri] lit.[erare] (nu știu exact anul, dar cred că la începutul secolului acestuia) un studiu despre acest sufix în limba noastră⁵.

D-Ta poți susține prezența sufixului înainte de venirea slavilor, sau, mai exact, de legătura strămoșilor noștri cu dâșii. Dacă memoria nu mă înșală, studiul lui Pușcariu despre *-tor*, *-toare* a apărut în volumul *Omagiu I. Bianu*⁶. Poate se va afla acest volum prin

București, a predat literatură română veche. Între ianuarie 1931 și august 1932 a întreprins o călătorie de studii în Germania, în 1937 plecând din nou, la specializare, la Berlin; în 1940 devine secretar de presă, iar în 1944, secretar cultural al Legației Române de la Berlin. După război, s-a stabilit în Germania, mai întâi la München, apoi la Wiesbaden. În decembrie 1958 a obținut titlul de doctor în filosofie la Universitatea „Johann Gutenberg” din Mainz. În 1964 devine cercetător la Universitatea landului Hesse. A desfășurat încă din tinerețe o susținută activitate publicistică, colaborând la „Gândirea”, „Cuvântul”, „Însemnări sociologice”, „Cercetări literare” ș.a. A fost căsătorit cu Maria Bernea, din Brăila, sora lui Ernest Bernea, cu care a avut doi copii. S-a stins din viață la Sigmaringen.

⁴ Scrisorile 1.–7. sunt scrise pe hârtii care poartă antetul „Prof. dr. Sever Pop / 185, Avenue des Alliés / Louvain (Belgique)”.

⁵ S. Pușcariu a publicat în „Convorbiri literare”, XXXV, 1901, nr. 9, p. 830–832 articolul *Două sufixe nestudiate*. 1. *-atec*; 2. *-at, ată (-ută)*.

⁶ Este vorba despre *Sufixe -tor (sór) și -toare*, apărut însă în volumul *Lui Nicolae Iorga. Omagiu*, Craiova, Editura Ramuri, 1921, p. 257–273; în *Omagiu lui I. Bianu. Din partea colegilor și foștilor săi elevi*, București, Cultura Națională, 1927, p. 21–28, S. Pușcariu a publicat un alt articol, intitulat *Ion Bianu ca organizator*.

vreo bibliotecă din Germania. Rohlfs⁷ desigur îl are, fiindcă era în corespondență cu regretatul Pușcariu.

N-am nici *Sufixele* lui Pascu⁸ și nici *Dicț.[ionarul] etimologic*⁹ al lui Pușcariu. Încerc acum să-mi organizez o bibliotecă românească, fiindcă altfel nu se poate lucra. Dar acest lucru e foarte greu. Cu toate acestea sunt dispus să cumpăr tot ceea ce privește cultura și mai ales limba noastră.

Eu am plecat din țară ca subdirector al Școalei Române din Roma¹⁰ la sfârșitul anului 1941, deci acum aproape zece ani. Pribegia e grea pentru toți și tare apăsătoare când nu vedem zorii izbăvirii apropiate.

În mijlocul necazurilor așa de numeroase, singurul lucru care ne rămâne e să ciocănim la dezgroparea trecutului nostru și să credem nestrămutat că vom revedea glia strămoșească.

Dacă D-Ta ai mai avea și alte nedumeriri, cu plăcere îți stau la dispoziție oriunde vei fi, în măsura în care modesta mea bibliotecă de filologie românească ar putea fi de folos.

Scriu în ajunul Sf. Paști și-mi vine în minte versul lui Coșbuc: „Sânt Paștile, nu plânge, mamă!”.

Cu cele mai bune gânduri pentru D-Ta și pentru familia D-Tale și tuturor al nostru *Hristos a înviat!*

Sever Pop

2.

Louvain, la 19 februarie 1951

Iubite Domnule Amzăr,

Am primit cu bucurie scrisoarea D-Tale din 13 l.c., precum și n[umă]rul din ziarul Patria¹¹, unde ai binevoit să încrestezi strădania mea științifică, și mă grăbesc să-ți mulțumesc sincer, adăugând că fac ceea ce pot, în condițiunile binecunoscute pentru fiecare dintre exilați; toate împrejurările sânt mai mult sau mai puțin identice, dar dragostea sinceră de glie poate singură să înfrunte amarul pribegiei și să dovedească străinilor că bieții valahi uitați de dânșii sânt încă buni la ceva.

Cu poșta de astăzi ți-am trimis cele două volume din lucrarea mea *La dialectologie*¹², ca să-ți dai mai bine seama de ceea ce am făcut, pentru ca să merit cuvinte măgulitoare din partea multor învățați străini din lumea întreagă, aprecieri care aș dori din suflet să se resfrângă direct față de cei rămași în urmă și subț jug străin.

⁷ Gerhard Rohlfs (1892–1986), lingvist german, specialist în romantică, profesor la Berlin, Tübingen și München și membru al Academiei de Științe din Bavaria, autorul unor importante dicționare dialectale italienești. A fost unul dintre cei trei anchetatori ai AIS.

⁸ G. Pascu, *Sufixele românești*, București, Edițiunea Academiei Române, Librăriile Socec & Co, 1916.

⁹ Se referă la *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache. I. Lateinisches Element*, Heidelberg, Karl Winter, 1905.

¹⁰ Vezi supra, *Profil bibliografic*.

¹¹ Este vorba de revista „Patria”, scoasă la Bad Kissingen (Germania) de către generalul Ion Gheorghe (1893–1985), memorialist și gazetar, fost Ministru al României la Berlin în 1943–1944.

¹² *La Dialectologie. Aperçu historique et méthodes d'enquêtes linguistiques*, I. *Dialectologie romane*, II. *Dialectologie non romane*, Louvain – Gembloux, Chez l'auteur – Duculot, [1950].

Dacă ai putea să-mi afli prin Germania *Limba română* de S. Pușcariu, I-ul volum¹³, ediția românească, mi-ai face un mare serviciu, fiindcă altfel trebuie să microfîlmez volumul pe care l-am împrumutat.

Dacă cunoști vreun anticar care are cărți de filologie română (dicționare în special) și de literatură, le-aș cumpăra, ca să pot lucra și mai mult pentru biata limbă românească, acum mai ales când am ajuns să pricep și să cunosc câte ceva din minunatele ei comori.

Mă bucur sincer că vei reedita volumul *Iorga* publicat în colecțiunea *Omenie*.

Humanitas a fost întrebuițat de mulți autori latini (vezi oricare dicționar mare latin), iar *homo* a avut multe derivate în latină, deci e foarte probabil ca aromâna să-l aibă din latina vorbită (vulgară). N-am la dispozițiune dicționare aromâne în prezent, ca să pot verifica întinderea lui *umânitate*.

Aromâna păstrează mai multe cuvinte latine dispărute în celelalte limbi romanice.

Problema despărțirii aromânilor nu e deplin lămurită. Nu este imposibil ca elementul roman să fi fost foarte puternic în Peninsula, mai ales în regiunile cucerite în sec. al II-lea î. Chr.

Nu trebuie să presupunem existența unei unități perfecte în domeniul întreg al limbii române; existau, desigur, diferențe lexicale, după cum există și astăzi în domeniul dacoromân.

Deoarece *homo* era un cuvânt important în cadrul lexicologic, e firesc ca el să aibă mai multe derivate: *omenos*, *a omeni* etc. și deci și *om-enie* (compară *vedenie*), cu sufixul *-enie* (*grijă* – *grij-anie*, *-enie*, amestec de sufixe). Derivarea putea să se facă și ulterior, fiindcă zicem: *om cum se cade* etc.

Problema cu *cică* e mai complicată: în nord există forma *cre-că* (dialectală), iar în sud: *ci-că*; deci iarăși discordanță lexicală între cele două mari regiuni dacoromâne, dacă nu trebuie să vedem o influență literară de dată recentă. Cu distinse salutări,

Sever Pop

3.

Louvain, la 27 februarie 1951

Iubite Domnule Amzăr,

Mă grăbesc să-ți răspund scrisorii din 24 februarie, care îmi aduce buna veste că cele două volume din lucrarea mea sânt acum în mâna D-Tale.

În legătură cu *Limba română* de S. Pușcariu, cred că singurul lucru de făcut e de anunțat pe vreun anticar german. De altfel, eu am rugat vreo doi colegi germani să vadă și dâșii dacă nu mi-o pot procura. Eu am obținut ediția germană¹⁴ din Londra, dar aș vrea să am și edițiunea română.

Dacă anticarul din Darmstadt mai posedă cărți românești, să-mi trimită o listă cu prețul lor, fiindcă plata nu e grea cu Germania. Odată cărțile trimise, merg la bancă cu factura și fac transferul. *Așa procedez și cu Italia și cu Elveția* etc.

Pe mine mă interesează mai ales probleme de filologie pentru noua mea lucrare, al cărei cules va începe peste câteva luni.

O bună parte din cărți le-am găsit la Paris, altele prin bibliotecile colegilor din Italia, Portugalia etc., evident colegi străini.

¹³ Sextil Pușcariu, *Limba română*, I. *Privire generală*, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1940.

¹⁴ S. Pușcariu, *Die rumänische Sprache*, Leipzig, Otto Harrassowitz, 1943.

Lucrarea mea în Germania se desface numai prin Librăria-editură N. G. Elwert, (16) Marburg d.d. Lahn (Hessen), căreia i-am acordat exclusivitate pentru Germania și Austria.

Fundația creată la Paris acum 3 luni¹⁵ n-are încă local și nu cred că va putea organiza curând o Bibliotecă românească, și asta prin faptul că Bibliotecile franceze din Paris dispun de lucrările fundamentale din toate domeniile spiritualității române.

Nu știu dacă Comitetul din America¹⁶ dorește să înființeze o Bibliotecă românească. Neavând nici el un local stabil, nu cred că plănuiește o bibliotecă.

Dacă s-ar afla pe la anticari cărți românești de o importanță capitală, aș putea cere Bibliotecii de aici să le cumpere, fiindcă și până acum ea a cumpărat, la cererea mea, un număr însemnat de cărți românești.

Vremile sânt tare grele și totul e în funcție de mijloacele financiare, iar noi românii, ca buni mediteraneeni, avem darul individualismului exagerat: fiecare cu bisericuța lui, ca el singur să fie și popă, și cântăreț, și crâșnic și să[-i] reprezinte și pe credincioși. Dacă am înțelege mai bine misiunea noastră, atunci ne-am uni forțele spre a crea lucruri care rămân și pot reprezenta adevărate contribuții în lumea științifică a Apusului. Dar, pentru asta, trebuie omorât egoismul din oameni și dorul de a fi *primus inter pares* – or, asta, cu mentalitatea noastră danubiană, e lucru imposibil.

Cu cele mai sincere mulțumiri și bune sentimente,

Sever Pop

4.

Louvain, la 8 aprilie 1951

Iubite Domnule Amzăr,

Reîntors ieri seară dintr-o călătorie de studiu întreprinsă în Italia și Elveția cu 4 elevi, aflu bunele D-Tale rânduri din 23 mărtișor, cărora mă grăbesc să le răspund, mulțumindu-ți sincer pentru știrile date.

Lucrările aflate nu interesează lucrarea [sic] pe care o redactez acum. Dacă ar fi altele, atunci aș dispune imediat cumpărarea lor.

Mulțumesc deci pentru osteneala depusă și pentru ceea ce vei putea face în această chestiune.

E de dorit să facem acum, în pribegie, acțiuni care să nu miroasă a spirit de castă sau să aibă umbra intereselor personale de mărire.

Dacă va vrea Cel de Sus să ne vedem glia dezrobotă, toți pribegii vor fi judecați aspru de cei de acasă, și cu drept cuvânt. Tămâierile reciproce, spiritul de bâlci și supralicitarea valorilor făcute cu un microscop personal nu vor fi de nici un folos și nu sânt utile pentru cauza unui neam încercat de soarte și de vitregia împrejurărilor istorice. Ca un individ să devină sfânt, trebuie să se jertfească singur; sfințenia nu i se dă decât după moarte!

Știu că recenzia, într-un ziar politic, nu poate fi decât o încrestare. Elementul românesc în exil – de orice formă – m-a ajutat *in tot* cu 20 [de] exemplare cumpărate la preț de 750 fr. belgieni exemplarul. Tot restul e contribuția străinilor; iar cea mai mare parte acordată de vreo

¹⁵ Este vorba de Fundația Regală Universitară Carol I, reînființată la Paris la 8 decembrie 1950 (continuă tradiția celei create de Carol I în 1881 și desființate de regimul comunist de la București).

¹⁶ Comitetul Național Român, organism politic echivalent cu un guvern românesc în exil, constituit la 6 aprilie 1949 la New York.

200 de colegi din lumea întreagă. Mai am însă de plătit la tipografie frumoasa sumă de 15 000 de mărci! Dar bucoavna face vâlvă în lumea întreagă, și asta e recompensa mea cea mai mare.

Am trimis D-lui Boila¹⁷ nota trimisă, rugându-l s-o publice și să-ți scrie.

Spunând sincer *Adevărat că a înviat!*, te rog să primești, iubite Domnule Amzăr, alesele *mele salutări*.

Sever Pop

5.

Louvain, la 24 aprilie [19]51

Iubite Domnule Amzăr,

Am primit numărul de Sf. Paști a[l] ziarului *Patria* publicat de d-l General Ion Gheorghe care cuprinde darea de seamă pe care ai binevoit să o scrii despre lucrarea mea *La dialectologie* și mă grăbesc să te rog să primești alesele mele mulțumiri pentru osteneala pe care ți-ai dat-o să treci în revistă un material extrem de vast.

Spunându-ți de Sfintele Paști *Hristos a înviat*, rămân al D-tale cu alese și distinse sentimente,

Sever Pop

6.

Louvain, la 26 aprilie 1951

Iubite Domnule Amzăr,

Rândurile mele prin care-ți mulțumeam pentru prezentarea făcută în *Patria* a lucrării mele s-au încrucișat cu scrisoarea D-Tale din 24 aprilie, care cuprindea multe amănunte interesante în legătură cu paginația, precum și o copie a textului publicat.

Mă grăbesc deci să-ți reinnoiesc mulțumiile mele pentru bunăvoința cu care ai crezut de cuviință să prezinți cetitorilor români pribegi strădania mea și să te asigur, cu toată sinceritatea, că sânt deplin satisfăcut și aș fi fost tot atât de satisfăcut dacă ai fi putut arăta – dar nu era cazul, dat fiind caracterul ziarului – și unele lipsuri, care în mod firesc există într-o lucrare al cărei punct de plecare poate fi deosebit în concepția fiecărui cercetător.

Când lucrezi cinstit în domeniul științific, ești gata să primești orice obiecțiuni, fiindcă numai așa se poate determina progresul științei. Cei care nu sânt în stare să accepte obiecțiuni cinstite, nu au dreptul să facă parte dintre slujitorii modești ai științei.

Nu sânt și n-am fost exclusivist în legătură cu activitatea altor compatrioți în pribegie; o apreciez și o sprijin atât cât omenește e posibil. Deci un *chronicar* e liber să prezinte un text așa cum crede mai bine; prezentarea nu face decât să-i oglindească concepțiunile pe care le are despre diferitele lucrări pe care le analizează.

Eu sânt deplin convins că nu *ordinea* într-o prezentare poate determina *valoarea* unei contribuțiuni, precum nu poate da lustru și demnitate un *jilț* (chiar boieresc) unei persoane care a avut norocul să și-l *găsească*, și nu să-și creeze un scaun printr-o activitate onestă și nu printr-o cădelniță care tămâiază la dreapta și la stânga pe toți mai-marii vremelnici ai timpului în care a trăit bietul *savant*.

¹⁷ Este vorba, aproape sigur, de Romulus Boilă, care, în 1951, era unul dintre principalii realizatori și colaboratori ai ziarului „La Nation Roumaine”, apărută la Paris, între 1948 și 1973.

Dar aceste considerațiuni nu trebuie, iubite Domnule Amzăr, interpretate greșit: eu am, despre ținuta pe care trebuie să o aibă în viață indivizii, o concepție puțin rigidă; nu mă împac cu ideea *uite popa, nu e popa*, care ne-a dus la această tragică situație în care toți *trași-împinși* se cred îndreptățiți – după un simplu titlu academic! – să dea sfaturi, să prepare recete și să propună *medicamente* pentru bietul neam românesc, care a suferit, pe spinarea lui, toate experiențele sociale, politice, culturale etc. care au răscolit minți prea încălzite în diferite țări de pe scoarța globului.

Gramatica mea în limba franceză e editată de Francke (Bern)¹⁸, care nu mi-a dat decât 20 [de] exemplare. Fiecare exemplar pe care-l vreau în plus îl plătesc eu cu *20 de franci elvețieni*. Am ajuns eu – așa e cultura în sec. al XX-lea – să-mi cumpăr *papucii* pe care i-am croit, cusut și lăcuit vreme de trei ani! Și editorii nu sânt singurii *vameși* ai spiritului omenesc în secolul nostru; tot atât de „vameși” sânt și alții, ca să aibă drept la anumite situațiuni sociale...

Acum sânt puțin suferind, dar continuu [sic] să ciocănesc...

Cu reînnoite mulțumiri și distinse salutări și sentimente,

Sever Pop

7.

Louvain, la 14 noiembrie 1951

Domnule Amzăr,

Mă grăbesc să răspund scrisorii d-tale din 11 noiembrie cu următoarele informațiuni și păreri:

1 – Nu pot să-ți dau nici o indicațiune precisă, fiindcă d-ta, în patru pagini, nu pomeniști numele autorului german;

2 – Despre istororomâni a vorbit *Allgemeine Enzyklopädie* (Leipzig, 1846);

3 – În 1840 a apărut lucrarea *Der Istrianer Kreis*¹⁹... (Wien, 1840) de I. Löwenthal, care vorbește și de istororomâni;

4 – În 1847 Gh. Asachi publică un articol despre *Românii din Istria*.

După această dată informațiunile sânt foarte multe.

5 – Despre poezia populară, d-ta ar trebui să vezi: a) *Enciclopedia* lui Diaconovici²⁰; b) *Bibliografia* lui Bianu²¹ etc.; c) *Istoria literaturii din Transilvania* de Drăgan²² și Popovici²³, în volumul *La Transylvanie*; d) Studiul lui Drăganu despre M. Halici²⁴ care, poate, dă vreo indicație despre centrul de la Lugoj.

¹⁸ Sever Pop, *Grammaire roumaine*, Berne, A. Francke, [1948], in-8°, VII + 457 p.

¹⁹ Jakob Löwenthal, *Der Istrianer Kreis oder die Halbinsel Istrien und die Inseln des Quarnero*, Wien, 1840.

²⁰ C. Diaconovich, *Enciclopedia română*, vol. I–III, Sibiu, Kraft, 1898–1904.

²¹ Ioan Bianu, Nerva Hodoș, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche*, vol. I–IV, București, 1903–1944.

²² Nicolae Drăganu, *Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie des origines à la fin du XVIIIe siècle*, în *La Transylvanie*. Ouvrage publié par l'Institut d'Histoire Nationale de Cluj, Bucarest, 1938, p. 599–665.

²³ D. Popovici, *La littérature roumaine de Transylvanie au dix-neuvième siècle*, în *loc. cit.*, p. 667–708.

²⁴ Nicolae Drăganu, *Mihail Halici (Contribuție la istoria culturală românească din sec. XVII)*, în DR, IV, 1927, p. 77–168.

Ar mai fi de văzut și revistele vremii și apoi *România prin călători* de Iorga²⁵.

Știu bine că toate acestea sânt greu de examinat în pribegie.

Trebuie însă făcut numai ceea ce se poate, și mai ales *aprofundate* problemele, fiindcă mi se pare că se lucrează la suprafață în numeroase cazuri.

Cu alese salutări,

Sever Pop

P.S. Văd că regretatul prof. Pușcariu citează (vol. III, *Istrorom.*²⁶) lucrările următoare:

I. G. Kroll, *Reise nach Istrien...*, Dresden, 1851 (2 vol.);

I. F. Neigebaur, *Die Südslaven*, Leipzig, 1851;

Studii (Istroromâna, t. III, p. 12, nota 1).

8.

Louvain, la 20 ianuarie 1954²⁷

Iubite Domnule Amzăr,

Am primit scrisoarea d-tale din 18 l.c., și răspunsul dat la primul chestionar al Enciclopediei lingvistice²⁸, care va avea peste două mii de pagini și mai multe sute de hărți; sincere mulțumiri pentru toate informațiile date.

D-ta poți deveni – dacă dorești – colaborator al acestui Centru valah, și prin acesta membru al Centrului Internațional de Dialectologie²⁹.

Care e adresa de la Mainz a colegului și prietenului meu Elwert³⁰?

Eu n-am decât adresa lui de la München.

Te voi susține la crearea lectoratului de limba și literatura noastră.

Ar fi foarte bine dacă ai reuși, fiindcă ai avea asigurată existența și ai putea face cercetări prețioase pentru noi.

Cu cele mai alese gânduri și cele mai bune urări de sănătate și succes.

Sever Pop

²⁵ Nicolae Iorga, *Istoria românilor – prin călători*, ediția a doua, vol. I–II, București, Editura Casei Școalelor, 1928–1929.

²⁶ Sextil Pușcariu, *Studii istroromâne*, vol. I–III, București, 1906–1929 (vol. III. *Bibliografie critică* [...], 1929).

²⁷ Scrisoarea are antetul „Centrul de Studii Lingvistice și Istorice Române / pe lângă Universitatea Catolică / din Louvain (Belgia) / 185, Avenue des Alliés / Telefon: 2. 53. 42”. Este dactilografiată, cu semnătură autografă; în colțul din stânga sus, există o însemnare, tot autografă, scrisă cu cerneală neagră: „Trimis materialul la 25. 7. 55, revenit la 4. 10. 55”.

²⁸ Sever Pop (în colaborare cu Rodica Doina Pop), *Encyclopédie linguistique. Membres du Premier Congrès international de dialectologie générale (Louvain – Bruxelles 1960)*, Louvain, CIDG, 1960.

²⁹ Centre International de Dialectologie Générale, înființat de Sever Pop în 1951, la Louvain.

³⁰ Theodor Elwert (1906–1997), romanist german, cu cercetări și asupra limbii române.

9.

22 iulie 1955³¹

Iubite Doamne Amzăr,

Am primit scrisoarea d-tale din 18 iulie și mă bucur că te gândești să fii cât mai de folos culturii noastre în străinătate, urcând acolo unde nu este mult praf și unde atmosfera e limpede și lipsită de miros de buruieni de toate felurile.

În această lume avem nevoie de mulți, cât mai mulți și bine pregătiți. Numai așa va fi respectat numele de român, de-a lungul vremurilor.

Istoria ne învață că cele mai luminoase pagini sânt cele scrise de duhul creator, fără colori și semne...

Sânt de acord cu sprijinirea d-tale la lectoratul de la Mainz.

Te rog să-mi trimiți un Curriculum amănunțit: diplome și lucrări, completat de o declarație solemnă că ceea ce scrii este adevăr gol-goluț.

Bazat de [sic] acest raport – care va fi păstrat în Arhiva de aici –, voi face un raport d-lui Coleg Elwert, colaborator al Centrului de Dialectologie Generală.

Cu cele mai alese sentimente și cele mai bune urări pentru activitatea d-tale științifică.

Sever Pop

10.

Louvain, 185, Avenue des Alliés la 31 Mai 1956³²

Doamne Amzăr,

Mă grăbesc să-ți mulțumesc pentru trimiterea dării de seamă a *Istoriei literaturii române*, publicate de d-l Gino Lupi³³, și să-ți spun că nu pot s-o public în *Orbis*, al cărui caracter e bine precizat prin subtitlul: *Buletin...*

Cred că ar fi mai bine s-o publici într-o revistă de literatură sau în *Buletinul Fundației din Paris*³⁴.

Ar fi bine să verifici afirmația că d-l Lupi³⁵ e „profesor de limbă și literatură română la Universitatea din Milano”; după câte știu eu, această afirmație nu este exactă.

Cu cele mai alese simțăminte,

Sever Pop

Anexă: manuscrisul trimis.

³¹ Scrisoarea (dactilografată, cu semnătură autografă) are antetul „Prof. dr. Sever Pop / Louvain (Belgique), /185, Avenue des Alliés / Téléphone: 2. 53. 42”; adresa destinatarului: „D-sale Domnului D. C. Amzăr, Wiesbaden, Karl von Lindestr. 3”. În colțul din stânga sus, există o însemnare autografă, cu cerneală neagră: „Trimis materialul la 25. 7. 55, revenit la 4. 10. 55”.

³² Scrisoarea (dactilografată, cu semnătură autografă) are antetul „Orbis / Bulletin / international de / documentation linguistique / Téléphone: 2.53.42 / Compte Chèques Postaux: / Bruxelles, no. 5671. 34 (*Orbis*)”.

³³ Gino Lupi, *Storia della letteratura romana*. Con 123 illustrazioni nel testo e 32 tavole, Firenze, G. C. Sansoni Editore, 1955, X + 431p.

³⁴ Se referă, probabil, la „Revue des études roumaines”, editată de Fundația Regală Universitară Carol I din Paris.

³⁵ Gino Lupi (1892-1982), personalitate culturală de formație enciclopedică, poliglot. A studiat germana la Universitatea din Ferrara, apoi la Veneția și la Universitatea din Frankfurt. După un timp, s-a apropiat din perspectiva specialistului umanist, filolog, de limba și literatura română, devenind un activ propagator al limbii și literaturii române în Italia.

11.

[Carte poștală]

Louvain, la 13 decembrie 1956³⁶

Stimate Doamnă Amzăr,

Mulțumesc sincer pentru răspunsul dat la Chestionar și pentru urările de Sfintele Sărbători și de Anul nou, pe care le mărturisesc și d-tale cu cele mai alese sentimente . – Ai văzut că marele „savant” Gino Lupi a fost – cu soția! – în România; a mai fost și pe timpul lui Antonescu, deși am protestat! Săraca țară ! – Când n-a mai primit bani, a început să țipe... Dă-ne, Doamne, minte! Cu cele mai alese gânduri,

Sever Pop

[Destinatar:] Allemagne, Dr. D. C. Amzăr, Karl von Lindetstr. 3, Wiesbaden

PAGES OF CORRESPONDENCE: SEVER POP
TO DUMITRU CRISTIAN AMZĂR

(Abstract)

An inedited group of 11 letters addressed by Sever Pop (1901-1961) to Dumitru C. Amzăr (1906-1999), written between 1950-1957, are being published. In these letters the famous dialectologist shared with his dialogue partner various data regarding the Romanian Language. The exchange of ideas and informations regarding linguistics which these pages of correspondance reveal represent an important argument in favor of their restitution. Today the letters are preserved in the letters collection of the Manuscripts Departement of the Romanian Academy Library.

Cuvinte-cheie: Sever Pop, Dumitru Cristian Amzăr, corespondență.**Keywords:** Sever Pop, Dumitru Cristian Amzăr, correspondence.

*Biblioteca Academiei Române
București, Calea Victoriei, nr. 125*

³⁶ Cartea poștală (text dactilografiat, cu semnătură autografă) are antetul „Centre International / de Dialectologie Générale”; adresa destinatarului: „Allemagne, Dr. D. C. Amzăr, Karl von Lindetstr. 3, Wiesbaden”.